Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 14 Svibanj 2018 10:04

Treba razlikovati kompliciranе od nerazumljivih poreznih sustava. I jedni i drugi imaju visoke troškove ubiranja. U nekim se zemljama, recimo Nizozemskoj, velika pažnja pridaje jednostavnosti i jeftinoći ubiranja poreznih prihoda. U drugima, recimo SAD, ne. Američki porezni sustav je toliko kompliciran da je nužno angažirati poreznog stručnjaka da bi se ispunila porezna prijava. U Lijepoj našoj česte izmjene poreznog sustav čine porezni sustav kompliciranim a izmjene često nerazumljivima. Uostalom, cjelokupni institucionalni sustav je nerazumljiv što je moguće identificirati putem čestim promjenama pojedinih zakona.

Prikupljanje poreza generira mnoge troškove. Bez želje da ulazim u pojedinostima potrebno je reći da svaki porez ima svoje troškove ubiranja kako za poreznog obveznika tako i za državu. To je razumljivo. Međutim, sam porezni prihod predstavlja trošak koji snosi porezni obveznik u dijelu u kojem nije uspio prevaliti svoju poreznu obvezu na nekog drugog. I konačno, postoje ekonomski učinci uvođenja poreza koje nazivamo mrtvi teret oporezivanja. Zainteresirani dio objašnjenja mogu naći u mojoj knjizi Porezna reforma i hrvatska kriza. Važno je napomenuti da mrtvi teret oporezivanja može imati daleko veće posljedice po poreznog obveznika od iznosa uvedenog poreza. Pokažimo to primjerom. Recimo da je poduzetnik u mogućnosti naplatiti od kupca samo polovinu poreza na potrošnju. Dakle, ekonomska incidenca nam kazuje kako porezni obveznik, kupac, plaća samo polovinu pretpostavljene porezne obveze. Polovina koju plaća poduzetnik može svojim iznosom biti veća od prije ostvarene dobiti. Tako će uvedeni porez na potrošnju dojučerašnjeg dobitnika „pretvoriti“ u sutrašnjeg gubitnika. Drugim riječima, uvođenje poreza mijenja distribuciju efikasnosti gospodarstva pomičući je ulijevo kako vole kazati ekonomisti. Dakle, dio gospodarstva koje je prije uvođenja poreza ostvarivalo pozitivni financijski rezultat nije u mogućnosti nastaviti s poslovnom aktivnošću i prestaje raditi. Smanjuje se ponuda odnosneÂ grane, povećava nezaposlenosti, itd. Tako u procesu reprodukcije uvođenje poreza ima učinak „granatiranja“ gospodarstva. Osim toga ne treba gubiti iz vida da grana gdje je uveden porez smanjuje svoju rentabilnost poslovanja pa investitori bježe iz te u grane gdje je porezna presija manja. Često mijenjanje poreznog sustava ima za posljedicu „lutanje“ poduzetnika iz grane u granu što u konačnici samo multiplicira ionako visoke izdatke koje izaziva uvođenje poreza.

Da bi porezni sustav mogao dobiti prolaznu ocjenu potrebno je da na što učinkovitiji način izvršava pred njega postavljene zadatke. Nositelji ekonomske politike moraju biti svjesni da je vrlo skupo mijenjati iz dana u dan porezni sustav. Zalažem se da se javno objavi namjera nositelja izvršne vlasti u kojem će se pravcu i kojim intenzitetom mijenjati porezni sustav. Tako će poduzetnici znati što ih očekuje u narednom razdoblju što će imati pozitivne učinke na njihovo ponašanje. Ukoliko će se povećavati neoporeziv iznos dohotka, godinama predlažem da neoporezivi dio iznosi 5.000 kuna, godišnje za 1.000 kuna tada ta i takva objava ne nosi rizike. Problem bi nastao ukoliko se proklamirano ne bi izvršilo. Jednako bi tako valjalo programirano vratiti zaštitnu kamatu na kapital. Općenito javno najavljeno ponašanje vlasti kada je u pitanju porezni sustav i porezna politika smanjuje rizike što ima pozitivne učinke na

ponašanje poduzetnika.